

Alexandru CIOBANU

JOCUL CU CONTEXTUL

La vremea sa sistemul, ca termen, definea un ansamblu de legături, relații, principii, forțe, dependente între ele și formând un tot unitar care pune ordine într-un domeniu oarecare.

Contextul este un termen ce produce echivalențe de sens cu acela de sistem. O porțiune restrânsă dintr-un text, în care o expresie sau o frază poartă un anume sens, citată separat poate primi alte semnificații echivalente, diferite sau chiar contrarii pe care le conține textul în ansamblu.

Neplăcerile create de o scoatere din context a unei fraze sau expresii ce face parte dintr-o declarație, au fost simțite și resimțite de oricare dintre noi.

La rândul său textul, în integritatea sa, a fost configurat în strânsă relație sau influență cu factori determinanți care au configurat o anumită atitudine. Desigur nici autorul atunci când scrie un text nu poate analiza sistemul în ansamblu, ci face la rândul său un decupaj dintr-un context mai larg, pe care nu se mai obosește să-l definească și poate nici nu are anvergură și mijloacele reușitei.

Oamenii de litere, scriitorii, textierii, lucrătorii în mass media sunt specialiști în desprinderea textului de context. Efectul așteptat de la textul scris sau pus în unda mass media poate fi strict diferențiat în funcție de modul în care se operează asupra relației sale cu contextul. Constrânși de spațiul editorial sau de timpul de emisie disponibil ei cad pradă tentației de a ignora contextul, în defavoarea impresiei pe care ar putea să o producă textul.

Scoaterea din context înseamnă ruperea lanțurilor de cauzalitate dintre evenimente. Odată detașate de la cauzele lor, evenimentele rătăcite pot primi explicații artificiale și false.

Tehnicienii cunosc inconvenientele scoaterii din context. Ei definesc sistemele adiabatice cu o maximă, dar oricum insuficientă teamă de a nu scăpa din vedere influențele exterioare. Efectele contextului pot fi de ordin atmosferic, gravitațional, termic, pot reflecta nivelul radiației cosmice.

În plan social ele vizează domeniul ideologic, economic, juridic. Metodele de discriminare, adică scoaterea din context, echivalează cu evitarea preferențială a prevederilor codului civil sau penal, ale codului comercial, rutier etc. Cu aceste diferențieri se ocupă politicienii, avocații, magistrații, polițiștii. Dizidenții politici sunt scoși din context prin întemnițare, delicvenții sunt deportați, păcătoșii sunt excomunicați. Politicienii colțoși sunt excluși din partide, elevii-problemă sunt exmatriculați, pruncii nedorți sunt avortați. Fenomenul se manifestă și în microcosmos, organismul sau celula scapă de ce a devenit inutil tot prin scoatere din context, doar că procesul se nu-

mește excreție.

O lecție adevărată și crudă, ce nu necesită prea multe explicații și se pricepe imediat, este operația chirurgicală, ce impune scoaterea din context a unui organ, a unui țesut sau unei tumori, cum se spune, extirparea lor. Conexiunile organ-organism par a fi supuse sacrificiului, oricât de iscusii ar fi chirurgii.

Segregările de toate felurile sunt încercări de a scoate din contextul social a unor oameni sau grupuri de oameni. Disponibilitățile sau concedierile, blocadele, embargourile sunt măsuri dictate de cei puternici contra celor slabi, în vederea scoaterii lor din context.

Eliminarea de pe piață, prin concurență premeditată sau neloială, răpirile, privarea de libertate, crimele, asasinatele sunt manifestările contextului împotriva individului. Când individul se autoelimină din contextul social spunem că se sinucide sau își cere eutanasierea.

O scoatere din contextul proprietății practice statul când naționalizează. Proprietarii mici sau mari își pierd drepturile asupra proprietăților, care trec în patrimoniul poporului și sunt administrate de stat. Oamenii lucrează cu toții, primesc salarii mici, dar au o seamă de gratuități esențiale, cum ar fi învățământul, asistența medicală, au drepturi de folosință asupra rețelelor de utilități și a drumurilor, merg la teatru sau la cinematograful fără să-și cumpere biletele în rate. În hămeșeala lui, statul își tulbură adesea oamenii de la promenadă sau din restaurant pentru a-i întreba de ce nu sunt la serviciu.

Tot o scoatere din același context al proprietății este însă și privatizarea. Acum proprietatea colectivă a poporului, strânsă cu eforturi și trudă în decenii, este oferită unor favoriți ai

soartei, pe te miri cât. Fabrici, uzine, combinate, spitale, universități, magazine, hoteluri, restaurante, drumuri, căi ferate, terenuri agricole, insule, păduri, munți sunt donate unor *întreprinzători*, pe sume mai mici decât taxa de moștenire. Scos din propriul context, poporului i se oferă șansa să-și caute pe alte meleaguri loc de muncă sau de veci, să-și schimbe meseria și domiciliul, să-și vândă apartamentul ca să achite întreținerea, să-și retragă copiii din școli și facultăți, să aleagă între lumea aceasta și cealaltă. Țara s-a umplut de garduri ce delimitează proprietățile și de șomeri, și cum faci un pas, trebuie să plătești o taxă pentru a pătrunde pe un teritoriu scos din context. Totul s-a fărâmițat prin privatizare pentru a se putea așterne deasupra covorul roșu al globalizării. Fiecare își păzește cu patimă teritoriul personal, marcându-i marginile cu gunoi menajer.

Împărțirea puterilor în trei-patru-cinci sau șase grupuri este de asemenea o acțiune arbitrară, iluzorie și neadecvată. Puterea tot putere rămâne, indiferent câte felii are. Contextul din care se segregă și în care se manifestă puterea este poporul. Puterea se înalță și se fortifică ca vrejul de dovleac, în timp ce poporul rămâne la sol, copleșit de uimire și se lasă fărâmițat ca să o poată pedepsi.

Pasiunea unora de a scoate evenimentele sau personalitățile din context dezvoltă o componentă contrară, desfășurată tot de oameni. Geologii, arheologii, restauratorii de antichități, istoricii sunt instruiți și plătiți să reabiliteze relațiile rupte ale contextului. Chirurgia reparatorie încearcă să reconstituie sau să reintegreze porțiuni distruse sau pierdute ale organismului, să restabilească comunicările nervoase sau circuitele sanguine.

Oficiile de plasare a forței de muncă caută să repare trauma de disponibilizare din câmpul muncii a semenilor noștri. Firesc ar fi fost ca nimeni să nu fie deranjat, ci doar transmutat într-o alternativă și mai avantajoasă. Orice loc de muncă să fie desființat doar după ce mărirea sa omul care îl ocupa, a acceptat altul. Așa cum se mută ouăle dintr-un cofraj în altul. Nu aveam condiția de sclavi sau de prizonieri, de coloniști sau de ocași. Eram în propria noastră țară și nimeni nu murea de foame, dar modernele concepte ale drepturilor omului permit scoaterea individului în afara contextului dacă interesele textului o cer.

Conduși de oameni pe care contextul i-a rejectat și i-a transformat în elite, poporul le rabdă cu stoicism grandomania, știind de la Lao Tse că pentru a face un lucru să dispară trebuie mai întâi să-l lași să ajungă mare. Sau dacă te grăbești, atunci trebuie să pui umărul și să-l ajuți să crească, aplaudând.

Integrarea europeană a unor state este replica întârziată a acțiunii de dezintegrare europeană postbelică. Grabei cu care după război s-au efectuat decupaje teritoriale și de frontiere, i se opune acum lentoarea actualului prin care se parcurge în sens invers reînnoarea conexiunilor. Avem o nesfârșită vocație de a plăti. Am plătit daune de război la dezintegrarea din context, acum achităm costurile de reintegrare în context.

Nașterea și moartea individului, ca și apariția și dispariția imperiilor, nu sunt decât exerciții ale ieșirii și revenirii la context. Lipsite de înțelegerea legilor firii, exercițiile noastre ne dau aerul că ne jucăm cu contextul.

